

BIOTEXNOLOGIK USULLAR BILAN OLINGAN DORI VOSITALARINING FARMAKOLOGIK XUSUSIYATLARI

D.D. Dehqonboyeva

Olmaliq Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi O'zbekiston

Annotatsiya: Biotexnologik usullar yordamida olingan dori vositalari zamonaviy farmakologiya va tibbiyot amaliyotida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu dori vositalari tirik hujayralar, mikroorganizmlar yoki biologik tizimlar asosida ishlab chiqarilib, yuqori selektivlik, samaradorlik va nisbatan past toksiklik bilan tavsiflanadi. Mazkur maqolada biotexnologik dori vositalarining asosiy turlari, ularning farmakologik xususiyatlari, ta'sir mexanizmlari hamda klinik qo'llanilish istiqbollari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: biotexnologiya, biologik dori vositalari, rekombinant oqsillar, monoklonal antitanalar, farmakologiya.

Kirish. So'nggi yillarda biotexnologiya fanining jadal rivojlanishi farmatsevtika sanoatida yangi avlod dori vositalarining yaratilishiga sabab bo'ldi. Biotexnologik dori vositalari an'anaviy kimyoviy sintez yo'li bilan olingan preparatlardan farqli ravishda, biologik faol moddalarning tabiiy xususiyatlarini saqlab qoladi. Bunday preparatlar ko'plab surunkali va og'ir kasalliklarni, jumladan, qandli diabet, onkologik, autoimmun va irsiy kasalliklarni davolashda keng qo'llanilmoqda [2].

Materiallar va usullar. Mazkur ilmiy ish biotexnologik dori vositalariga oid mahalliy va xorijiy ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish asosida olib borildi. Tadqiqot jarayonida rekombinant texnologiyalar, hujayra madaniyatlari va fermentativ sintez asosida olingan dori vositalarining farmakologik xususiyatlari bo'yicha chop etilgan ilmiy maqolalar o'rganildi. Tahlil va taqqoslash usullaridan foydalanildi [1,3]

Natijalar. Tadqiqot natijalariga ko'ra, biotexnologik usullar bilan olingan dori vositalari quyidagi asosiy guruhlariga bo'linadi: rekombinant oqsillar (insulin, interferonlar, eritropoetin), monoklonal antitanalar, vaksinalar, ferment preparatlari

va gen terapiyasi vositalari. Ushbu preparatlar yuqori biologik faollikka ega bo'lib, aniq molekulyar nishonlarga ta'sir ko'rsatadi.

Biotexnologik dori vositalarining asosiy farmakologik afzalligi ularning yuqori selektivligidir [4,5]. Bu esa nojo'ya ta'sirlar ehtimolini kamaytiradi. Shu bilan birga, ayrim biotexnologik preparatlar immunogenlik xususiyatiga ega bo'lishi mumkin, bu esa klinik amaliyotda e'tiborga olinishi zarur. Ishlab chiqarish texnologiyasining murakkabligi va yuqori iqtisodiy xarajatlar ushbu dori vositalarining asosiy cheklovlari hisoblanadi [6].

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, biotexnologik usullar bilan olingan dori vositalari zamonaviy farmakologiyaning istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. Ularning yuqori samaradorligi va maqsadga yo'naltirilgan ta'siri tibbiyot amaliyotida muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida biotexnologik preparatlarni takomillashtirish va ularning qo'llanilish sohasini kengaytirish dolzarb masala bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Walsh G. Biopharmaceuticals: Biochemistry and Biotechnology. Wiley, 2018.
2. Rang H.P., Dale M.M. Pharmacology. Elsevier, 2019.
3. Crommelin D.J.A. et al. Pharmaceutical Biotechnology. International Journal of Pharmaceutics, 2020.
4. Ma, W., Li, X., Bai, Y., & Liu, H. (2018). Applications of metal-organic frameworks as advanced sorbents in biomacromolecules sample preparation. TrAC Trends in Analytical Chemistry, 109, 154-162.
5. Аукенов, Н. Е., Масабаева, М. Р., & Хасанова, У. У. (2014). Выделение и очистка нуклеиновых кислот. Состояние проблемы на современном этапе. Наука и здравоохранение, (1), 51-53
6. <https://www.helicon.ru/support/methodological/life-sciences/vydelenie-i-ochistka-nukleinovykh-kislot-kak-pravilno-vybrat-metod/>